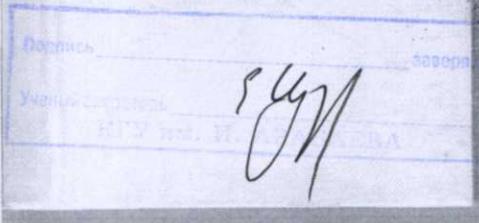




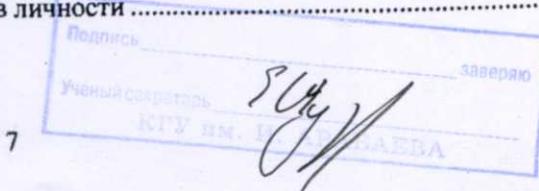
И. АРАБАЕВ АТЫНДАГЫ
КЫРГЫЗ МАМЛЕКЕТТИК
УНИВЕРСИТЕТИНИН
ЖАРЧЫСЫ

ВЕСТНИК
КЫРГЫЗСКОГО
ГОСУДАРСТВЕННОГО
УНИВЕРСИТЕТА
ИМ. И. АРАБАЕВА

ISBN 1654-5611



Ашымбаева Т.А.	
Социалдык педагог жана социалдык кызматкердин ишмердүүлүгүнүн өзгөчөлүктөрү тууралуу.....	242
Батаканова С.Т.	
Жаштарды тарбиялоодо көркөм адабияттын ролу.....	245
Кадиян С. Баобекова	
Жогорку окуу жайларында «Үй бүлө психологиясы» предметин окутуунун мааниси.....	249
Дейдиева Фарида.	
Проблемы становления всесторонне (духовно-физической) развитой личности на современном этапе развития общества (на примере творчества Ч.Айтматова).....	257
Дергунова Е.Ю.	
Поликультурная компетентность и условия ее формирования.....	261
Джапарова З. Б.	
Атайын жана инклузивдик билим берүү – тарых, келечек, кейгейлөр.....	264
Джусумашева Н.	
Некоторые педагогические аспекты развития учебной мотивации.....	266
Дуйсекеева Н.Ж.	
Педагогическое измерение как определятель качества образования.....	272
Джасыпов К.К.	
Кыргыз Республикасында музыкалык билим берүү багытында жүргүзүлгөн реформалык өзгөрүүлөр: анын он жана терс натыйжалары.....	275
Жуматаева А.С.	
Азыркы учурда кыргыз коомундагы жаштарды улууларды урматтоого тарбиялоо проблемалары	280
Жумагулова Г. А.	
Окумуштуулардын изилдеөлөрүндөгү педагогикалык компетенттүүлүкүтү калыптандыруу маселелери	283
Ибрагимова К. К.	
Дидактический дискурс как совокупная коммуникативная деятельность учителя и обучающегося	287
Иманкулова С. Э.	
Основные подходы в исследовании инклюзивного образования	292
Ирсалиева Н. А.	
Билим берүү процессинде окуучуларды эмгекке тарбиялоо менен кесипке багыт берүү	295
Карабалаева Г.Т., Мамырова М.И.	
Формирование этнокультурной компетентности студентов в процессе кураторской работы	297
Качиева А.Е.	
Класс жетекчинин ишмердүүлүгүн өнүктүрүүнүн педагогикалык шарттары	301
Койлубаева Н.К.	
Окуучуларда адептик сапаттарды калыптандырууда тарбиялоонун натыйжалуу усулдары	305
Конгайтиева С.А., Бабаназарова С.Ж.	
Үй-бүлөдө адептүүлүккө тарбиялоо	307
Мирзалиева Э.Б., Несипбаева З.С.	
Роль семьи в формировании нравственных качеств личности	311



Илимий адабияттарда «педагогикалык технология» үч өнүттөн (аспекттен) каралат. Биз үчүнчү аракеттеги өнүтүнө токтолсок. Педагогикалык технологияны үйрөтүү мугалимдерди интеллектуалдык, чыгармачылык жактан өнүктүрөт, алардын ойлоосун өстүрүп, изилдөөчүлүк санаттарын жаратат жана өнүктүрөт, таанып- билүү ишмердүүлүгүн уюштуруусун жакшыртат.

Педагогикалык технология- окуу процессин окуучулар үчүн да, мугалимдер үчүн да эн ынгайлуу кылыш долбоорлоо, уюштуруу жана өткөрүү максатында ар тарабынан өтө кылдат ойлонулган, биргелешкен педагогикалык ишмердүүлүктүн модели деп В.М Монахов педагогикалык технология жөнүндөөзүнүн уникалдуу оюн айткан[3.47]

Мындан төмөндөгүдөй жыйынтык чыгарып алууга болот. Мугалим заман агымына, жеткинчек балдардын талабына же учурдагы психологиясына жарава окутуунун түрдүү усулдарын өздөштурүүсү зарыл. Коомдун өсүп- өнүгүшүндө билим берүүнүн орду өзгөчө, анткени, билим берүүнүн мазмунуна жана натыйжасына жарава өлкөнүн, мамлекеттин келечегин аныктап алууга болот. Өсүп- өнүгүүгөөбөлгө болуучу бул тармакты өнүктүрүүчүн мына ушул бағытты , башкача айтканда, педагогика кесибин тандап келген студенттерди өз кесибинин мыкты адиси кылыш тарбиялат чыгаруу, учурдун талабына жарава окутууну ишке ашыруу, окуу процессинин ар түрдүү формаларын билгичтик менен колдонууну жана аны өркүндөтүүн , окуучулардын азыркы коомдо зарыл болгон көндүмдөрүн иштеп чыгууга, окууга кызыктырууга интерактивдүү усулдарды колдонуу. Интерактивдүү усулдарды колдонудагы негизги максат- окуучуларга маалымат берүү эле эмес, алардын өз алдынча ойлонуусун, ошого жарава жоопторун да туура таба билүү көндүмдөрүн калыптандыруу болуп саналат.

Азыркы учурдун чыныгы педагогу чебер, чыгармачыл, жаңыча иштей билген, ар таралтган өнүккөн, улам жаңы маалыматты алып, аны практика менен байланыштыра билген тажрыйбалуу мугалим болуу керек. Ошондуктан, бекеринен Н.Н.Талызина « Ар бир педагог таалим-тарбия процессин жүргүзүүдөн мурда, окуу процессинин технологиясы жөнүндөгү билимдердин тутумуна ээ болушу зарыл.Анткени, илим менен практиканын ортосунда өзгөчө илим болуш керек» -деп айтпаса керек.

Балага кантитип билим берүү же окуу ишмердүүлүгүн ишке ашырууда жаңы технология менен жабдуу кайсы бир деңгээлде мамлекетке да көз каранды болот. Себеби, жалпыга милдеттүү болгон орто билим берүүнүн планын мамлекет аныктап берет. Андыктан, билим берүүзөзгөчө орто билим берүү тармагын өнүктүрүү, аны көзөмөлдөө бир гана мугалимдердин эмес, жалпы мамлекеттик деңгээлде карай турган, көңүл бөлө турган маселелердин бири.

Пайдаланылган адабияттар:

1. Бекбоев И. Б. « Инсанга бағыттай окутуу технологиясынын теориялык жана практикалык маселелери», Бишкек-2015
2. Байгазиев С. «Азыркы мектептеги тарбия: максаты, мазмуну жана технологиясы», Бишкек- 2009
3. Мурзаев М.С. « Кыргыз элдик педагогикасындагы инсанды социалдаштыруунун өнүгүүсү», Бишкек- 2013
4. Тайиров М.М., Мурзаев М, С « Окутуунун жаңы технологиялары», – Ош- 2009

Ашымбаева Т.А.,

Аспирант, И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университети

СОЦИАЛДЫК ПЕДАГОГ ЖАНА СОЦИАЛДЫК КЫЗМАТКЕРДИН ИШМЕРДҮҮЛҮГҮНҮН ӨЗГӨЧӨЛҮКТӨРҮ ТУУРАЛУУ

Түйүндиүү сөздөр: социалдык калыптануу, социализация, баланын социализациясы, социалдык педагогика, социалдык иши.

Keywords: social development, socialization of the child, social pedagogy, social work.

Аннотация. Макала социалдык педагогика жана социалдык шитин ишмердүүлүгүнүн жыйынтыктарын, максат, милдеттерин жана объекттерин түшүнүү менен бар болгон чаташууну чечүүгө жасана өз ара байланышын ачууга арналган.

Аннотация. Статья посвящена раскрытию взаимосвязей и решению возникающих путаниц с пониманием цели, функций и объектов, и результатов деятельности социальной педагогики и социальной работы.

Description. The article is devoted to disclosure of relationships and the solution of arising confusions with understanding of the purpose, functions and objects and results of activities of social pedagogy and social work. Social workers and social educators are addressing the same problems, according to their functions and technology coincide, interact and complement each other, and their tasks are realized in one and the same plane.

Social work aimed at practical solution of social problems, to help the unprotected or vulnerable groups, and social pedagogy involves working in the field of education.

Акыркы жылдары биздин коомдо болуп жаткан терең социалдық таң калуулар, экономиканын, маданияттын, билим берүүнүн кыйын абалдары балдардын жашоо жана тарбиялануу шарттарын начарлатты. Жыйынтыгында өспүрүмдер жана жаштар арасында кылмыштуулук көбөйүүдө, балдар алкоголизми, проституция, бангилук социалдык көйгөй болууда, физикалык жана психикалык жактан мүмкүнчүлүгү чектелген балдардын саны өсүүдө. Ушуга байланыштуу көптөгөн изилдөөчүлөр республикадагы мектептерге жаңы социалдык педагог деген штатты киргизүүнү сунушташкан, оор турмуш шарттарына кабылган балдарга билим берүү жана аларды тарбиялоодо професионалдык жактан жардамды квалификациялуу социалдык педагог гана бере алган. Н.И.Джакубованнын “Кыргызстанда жаңы социалдык кесиптин орношу” деген эмгегинде биз буларды окый алабыз: “Мектепке мектептен кетип калуу коркунучунда турган балдардын, мындан сырткары алсыз категориядагы балдардын укугун коргоо маселелери менен иштей турган адис керек. Педагогика жана жашка ылайык психология боонча билимдүү, мектепте иштеген жана коммуникативдик навыктары бар мындай адиске, башка сырттан келген адистерге караганда балдар үчүн жагымдуу тарбиялоочу чөйрөнү түзүү боонча иштерди жүргүзүү оной” [1].

Алардын социализация процессинде жардамга мұктаж болгон балдар жана жаштар социалдык педагогдун ишинин объектиси болуп саналат. Мындаи категорияяга толук социалдык тарбиялоонун жетишсиздигинен пайда болгон, андан сырткары, физикалык, психикалык же интеллектуалдык өсүүсүндө кемчиликтери (азиздер, дудуктар, балдардың церебралдык параличи менен ооруган балдар, ақыл жағынан артта калганда ж.б.) бар көп сандаган, толук интеллектуалдык, педагогикалык, психологиялык, социалдык нормадан четке чыккан балдар кирет. Бул балдардын бардыгы коомдун өзгөчө камкордугун талап кылат.

“Социалдык педагог” кесибинин аталышы, барынан мурда, бул мугалим менен ассоциацияланган “педагог” деген сездөн алынган. Ошондуктан, бул кызматты киргизгенден кийин республикадагы мектептерде биринчи социалдык педагогдор мугалимдер болгондугу таң калычтуу эмес. Чындыгында мугалим менен социалдык педагогдун кесиптик ишмердигинде көптөгөн окшоштуктар бар. Барынан мурда, эки кесипти бириктирген бул - бала, анын өнүгүүсүжана коомдук калыптануусу болуп саналат. Муну менен бирге бул адистердин кесиптик ишмердиктеринин бир катар олуттуу өзгөчөлүктөрү бар. Өзүнүн негизги билим берүү функцияларын аткаруу менен мугалим коомдо топтолгон билимди жана социомаданияттык тажрыйбаны жаш муундарга калтырат, мунун негизинде балдарды өстүрүү жана тарбиялоо ишке ашырылат. Өз ишмердүүлүгүн педагог ар кандай мекемелерде: мектептерде, приюттарда, балдар ооруказасында, реабилитация борборлорунда ж.б. жүзөгө ашыра алат. Социалдык педагогдун баланын социализациясы болот, анын коомдо ийгиликтүү интеграцияланышы нормалдуу социалдык мамилелерден “түшүү” альтернативасы көңүл чордонунда болот.

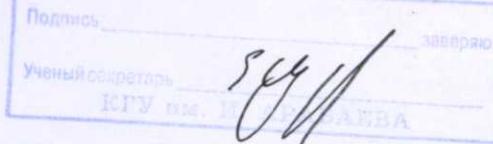
Кээ бир учурларда социалдык педагогиканын жана социалдык кызматтын ишмердүүлүгүнүн максаттары, функциялары жана объектилерин жана жыйынтыктарын түшүнүүдө чаташтырган дагы бир ез ара байланыш бар.

Социалдык иш менен социалдык педагогдун ортосундагы өз ара аракеттешүүнүн кейгөйлерүн чечүүнүн бир нече ыкмалары азыркы алимде калыптанган. Социалдык иш менен социалдык педагогиканын өз ара байланышы ар кандай чечмеленет, алар ар түрдүү предметтери, объектилери, изилдөө жана ишмердүүлүктүн максаттары бар ез алдынча өнүгүп жаткан имлимдер болуп саналат. Бирок, муну менен айырмаланып, алардын ортосунда өз ара байланыш болуп турат. Социалдык кызматкерлер менен социалдык педагогдор окшош кейгөйлөрдү чечүү менен алектенишет, ошого жараша алардын иштөө функциялар жана технологиялары дал келет, өз ара аракеттенишет жана бири-бирин толукташ турушат жана алардын бирдей калыпта милдеттери жүзөгө ашырылат.

Социалдык педагогика тармагындагы Орусиянын алдыңыз адистери А.В.Мудрик жана В.И.Загвязинский “ар бир социалдык педагог бул – социалдык кызматкер бирок каалаган социалдык кызматкер – социалдык педагог эмес” - деп таасын байкашкан [2].

Социалдык иш менен социалдык педагогиканын тыгыз байланышта экенин изилдөөчүлөр белгилеп кетишкен, бирок муну менен катар көпчүлүк изилдөөчүлөр социалдык иш менен социалдык педагогиканын синоним эмес экендигин белгилешкен. Немец окумуштуусу И.Нойфельд социалдык ишти-кайрымдуулуктун жана опеканын биринчи формаларынын мураскери катары караган [3]. Ошентип, социалдык иш коомдук кейгөйлердү чечүүгө, калктын коргоосуз жана аз коргоосуз калган топторуна жардам берүүгө бағытталган, ал эми социалдык педагогика – билим берүү чөйрөсүндө иш алып барууну көздөйт.

Орус окумуштуулары В.Г.Бочарова, А.В.Басов, А.В. Мудрик, И.А.Зимняя, Е.Р. Смирнова, В.Н. Ярская, Е.И.Холостовалар дагы бул социалдык бағыттардын байланышын табууга аракет кылышкан. Бир



катар авторлор (В.Г.Бочарова, А.В.Басов ж.б.) социалдык иштин предметинин социалдык педагогиканын предмети менен болгон байланышын карашкан.

А.В.Мудрик социалдык педагогиканын предмети болуп коомдун тарбия берүү күчүн жана актуалдуулуктун ыкмаларын, адамдарды өстүрүү учун шарттарды түзүү максатында мамлекеттик, коомдук жана жеке менчик уюмдардын интеграция жолдорундагы мүмкүнчүлүктөрүн изилдеөө деп эсептейт. Мындай учурда социалдык педагогика өзүнө мындай белүмдердүйн камтыйт: тарбиялоонун социологиясы, социалдык-педагогикалык виктимология, социалдык тарбиялоонун философиясы, социалдык тарбиялоонун теориясы, социалдык тарбиялоонун 44 психологиясы, социалдык тарбиялоонун методикасы, социалдык тарбиялоонун экономика жана менежменти [4].

И.А. Зимнянын оюу боюнча, билим берүү тармагында социалдык педагогиканы социалдык иштин өзгөчө тармагы катары түшүнсө болот, демек, социалдык педагог бул-окуучуну, баланын тарбиялоо, өсүү, изденүү функциясын аткарган социалдык кызматкер [5].

Е.Р. Смирнова жана В.Н. Ярская социалдык педагогиканы педагогиканын интеграциясынын жана социалдык иштин теориясынын жыйынтыгы катары карашат [6].

Е.И.Холостова "Социалдык иштеги педагогика белгилүү бир кыймылдаткыч күч катары каралат. Буга байланыштуу социалдык иштин педагогикалык негизи, социалдык иштин принциптери, мазмундары, усулдары, жолдору жана каражаттары жөнүндө педагогикалык теориянын элементтерин киргизүү керек" - деп эсептейт [7]..

Ал эми Л.В.Топчийдин оюу боюнча социалдык иш жана социалдык педагогика бул – барынан мурда, социалдык философиянын, социологиянын жана психологиянын фундаментинин негизинде түзүлгөн өз алдынча дисциплиналар жана практикалык ишмердүүлүктүн чөйрөсү [8].

Кыргызстанда социалдык педагогдордун пайда болуу тарыхында райондук мектептерге социалдык педагогдорду киргизүү сунушун колдогон Аламудүн районунун билим берүү белүмүү өзгөчө чоң роль ойногон. 2002-жылдын 25-мартында бекитилген "Кыргыз Республикасынын мектеп окуучуларын тарбиялоо концепциясында", "Кадрлар саясаты" белүмүндө штаттык жүгүртмөгө (расписание) бир катар кызмат орундарын, ошону менен биргэ, жергиликтүү өзүн-өзү башкаруу органдарынын колдоосу менен жалпы билим берүүчү мекемелерде социалдык педагогоду киргизүү сунушталган. 2004-жылдын сентябринде Аламудүн райондук көнеши жана райондук мамлекеттик администрациясы штаттык жүгүртмөгө социалдык-педагогикалык иштин уюштуруучусу бирдигин – 32 райондук мектептерге социалдык педагогоду киргизүү жөнүндө токтомун кабыл алган. Бул кызматка алынган социалдык педагогор социалдык педагогиканын негиздерин, медициналык билимдерин, психологияны, мыйзамдык-нормативдик актыларды жана үй-булө менен иштөө усулдарын камтыган программа боюнча окутулган. Аламудүн районундагы pilottuk долбоор жана бул тажырыбы КРнын Өкмөтүнүн 2010-жылдын 2-февралындагы №58 токтомун кабыл алууга түрткү болду.

Социалдык иш калктын ар кандай катмарына жардам берүү менен алектенет. Бул жардамдын спектри кенен, анткени көлтөгөн оор абалда калган адамдар жардамга муктаж жана бул жардамдын түрлөрү ар башкача. Ал эми социалдык педагогиканын өзгөчөлүгү болуп анын гуманисттик бағыттулууга башкача айтканда, тарбиячы менен баланын кызматташтыгы, ынтымактуулугу, чогуу чыгармачылыгы саналат. Социалдык тарбиялоонун гуманизми аны мажбурлоо эмес жардам берүү учун көрсөтүлөт. Жардам берүү өзү менен өзү болуу, адам катары өзүнүн өзгөчөлүктүгүнө, унвалдуулугуна ынануу жана өз жашоосу учун жооптуу болуу. Социалдык тарбиячынын гуманизми (адамкерчилиги) адамды, анын кылган иши учун жамандабастан кабыл алууда, оор учурда ката кетиргендерди колдоодо көрсөтүлөт.

Социалдык иш өзүнө жалпы цивилизациялык милдеттерди камтыйт: атап айтканда, социалдык дүйнөнүн колдоо жана камсыздоо жана коомдогу төц салмактуулук, коомдук чыр-чатактарды эскертуү, түркесүз абалдардагы факторлорду нейтрализациялоо. Социалдык иштин маанилүү педагогикалык элементтери - адамдын дүйнө таанымын аныктаган, кызматташтыкка даяр, жардам бере жана көрсөтө алган гуманисттик баалуулуктарды түзүү болуп саналат. Социалдык педагогика коомдук активдүүлүккө бағыт берет, ошону менен биргэ социалдык иш алып баруу адамдардын ақыл-эстүүлүгүнө басым жасайт.

Жыйынтыгында социалдык иш адамды өзүн өзү тарбиялоосуна алып келиши керек, ага реалдуу максаттарды тактоого мүмкүндүк берет, бул коомдук жүрүм-турумга бир кыйла жемиштүү жетишүүгө мүмкүн болгон каражаттар үзгүлтүксүз билим берүү системасына кирет.

Ошентип, социалдык педагогдордун жана социалдык кызматкерлердин ишин талдоо бизге кээ бир жалпы корутундуу чыгарууга мүмкүндүк берет.

Жеке адамды коллективдик ишмердүүлүккө кошуу усулдары педагогикалык мүнөзгө ээ. Бул планда коллектив жеке адамдын социалдык өнүгүшүнүн куралы болуп саналат. Сүйлөшүү менен адамдар бири-бирин интеллектуалдык жактан байытат, аңдыктан жеке адамдын өсүүсүнүн идеалы көп тармактуу, гармониялуу болуп, ал эми анын мисалдары көрсөтмөлүү ийгилик катары роль ойнойт. Эмгектин, билим берүүнүн, коомдук ишмердүүлүктүн он тажырыбасын бекемдөө усулдары социалдык иштин, социалдык педагогодун системасынын эн көркөтүү бөлүгү болуп саналат. Бул максаттарды ишке ашырууда социалдык педагогодун, социалдык кызматкердин күчтүү профессионалдык даярдыгына таянат. Социалдык

кызматкер, социалдык педагог, ар бир инсандын мұктаждықтарын анын шарттарын (интеллектуалдык, инсандық, моралдық, материалдық) еске алып, канааттандыруу менен ага тийиштүү педагогикалык кейгөйлөрдү чечүүгө көмөктөшүшет. Ал эми педагогикалык кейгөйлөрдү чечүү башка коомдук кейгөйлөрдү чечүүнүн негизги обөлгөсү болуп эсептелинет.

Пайдаланылган адабияттар:

1. Иманкулова М. Т., Джакубова Н. И. Подготовка кадров по социальной работе в Кыргызстане. – Б.: Билим күту, 2006. – 72 с.
2. Социальная педагогика: учебник для бакалавров/под общ. ред. В.И. Загвязинского, О.А. Селивановой.- М.: Изд-во Юрайт, 2014.- С.13
3. Нойфельд И. Методы социальной работы / Отв. ред.: Т.Ф. Яркина, В.Г. Бочарова// Теория и практика социальной работы: отечественный и зарубежный опыт. М., Тула: АСОПиР, 1993. С. 135 – 146.
4. Фирсов М.В. Теория социальной работы: учебник для бакалавров.- М.: Изд-во Юрайт, 2014. С.173-177
5. Социальная педагогика: курс лекций: учебное пособие для студ. высш. Заведений. Ю.В. Василькова, Т.А.Василькова. 5-е изд., стер.- М.: Издательский центр «Академия», 2006. – с.15
6. Шакурова А.В. Методика и технология работы социального педагога: Учеб.пособие для студ. высш. учеб. заведений. – 2-е изд., стерео тип. М.: изд. центр "Академия", 2007. – С.123
7. Мардахаев Л.В. Социальная педагогика: Учебник Л.В. Мардахаев. – М.: Гардарики, 2008. – С.227

УДК: 82:37

Батаканова С.Т.,

*К.И.Скрябин атындагы
Кыргыз улуттук агрардык университети,
педагогика шимдеринин доктору, профессор*

ЖАШТАРДЫ ТАРБИЯЛООДО КӨРКӨМ АДАБИЯТТЫН РОЛУ

Түйүндүү сөздөр: адеп-ахлат, гумандуу, аң-сезим, сынчыл ойлом, этномаданий, адабият таануу, эстетика, педагогика, психология, социология, психология, саясат таануу, лингвистика, изшилдөөчүлүк, конструктордук, юштуруучулук, коммуникативдик.

Аннотация: Илимий макалада көркөм чыгармалар аркылуу жаштардын жсан дүйнөсүн байытып, алардын маданияттуу өсүшүнө шарт түзө тургандыгы тууралуу сөз болот. Ошондой эле, ар тараптан өнүккөн, рухий дүйнөсү бай, дүйнө таанымы калыптанган, адеп-ахлаттуу инсандарды тарбиялоодо көркөм адабияттын ролу зор экендиги тастыкталат. Каармандардын образын жсана анын муназзун талдоо аркылуу, жаштардын руханий таза дөөлөттерүүн калыптандырып, акыл-эстик, адеп ахлаттык, мекенчилдик, доступ, дene тарбиялык, эмгектик, эстетикалык жетилүүсүнө көмөк көрсөтүүлө тургандыгы айтылат.

Батаканова С.Т.,

*Доктор педагогических наук,
профессор Кыргызский национальный
аграрный университет им. К.И.Скрябина*

РОЛЬ ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ В ВОСПИТАНИИ МОЛОДЕЖИ

Ключевые слова: нравственность, гуманность, интеллектуальность, критическое мышление, этнокультура, литературоведение, эстетика, преподавание, психология, социология, политология, лингвистика, исследование, проектирование, организационность, коммуникативность

Аннотация: В научной статье рассмотрены вопросы роста у молодежи культуры и духовного мира и через художественную литературу. Также, художественная литература подтверждает свою большую роль в развитии богатого духовного мира и формировании нравственных мировоззрений у личности. Анализируя образы персонажей, художественная литература развивает у молодого поколения духовные, нравственные, патриотические ценности.

Batakanova C.T.,

*Doctor of pedagogical sciences,
Professor Kyrgyz National
Agricultural University. K.I. Scriabin*

